

МІНІСТЕРСТВО
ВНУТРІШНІХ
СПРАВ
УКРАЇНИ

ЛЬВІВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

НАЦІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ
ПРАВОВИХ НАУК
УКРАЇНИ

КОНСУЛЬТАТИВНА
МІСІЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО
СОЮЗУ

Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки

*Збірник тез
Міжнародної
науково-практичної конференції*

22–23 лютого 2024 року

Київ–Львів–Харків

УДК 355.01(477-651.2:470-651.1)

В 71

Рекомендовано до розміщення в електронних сервісах
Львівського державного університету внутрішніх справ
(*протокол від 28 лютого 2024 року № 9*)

Упорядник

У. О. Цмоць,

старший науковий співробітник

Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні
в 71 уроки : збірник тез Міжнародної науково-практичної
конференції (22–23 лютого 2024 року) / упор. У. О. Цмоць.
Львів : Львівський державний університет внутрішніх
справ, 2024. 1084 с.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки», яка відбулася 22–23 лютого 2024 року у Львівському державному університеті внутрішніх справ.

Опубліковано в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів, статистичних даних, точність викладеного матеріалу покладається на авторів.

The collection contains the participants' reports of the International Scientific and Practical Conference «The War in Ukraine: Conclusions Drawn and Lessons Not Learnt», which was held on February 22–23, 2024, at Lviv State University of Internal Affairs.

The reports are published in the author's edition. The authors are responsible for the reliability of the facts, statistical data, and the accuracy of the material presented.

УДК 355.01(477-651.2:470-651.1)

© Львівський державний університет
внутрішніх справ, 2024

А. В. Рубан,

доцент кафедри наглядово-профілактичної діяльності,
кандидат наук з державного управління, доцент
(Національний університет
цивільного захисту України)

ОСОБЛИВОСТІ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ ФІКСАЦІЇ ЗРУЙНОВАНИХ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Події в Україні, що розпочалися 24 лютого 2022 р., приголомшили весь цивілізований світ, адже до останнього було важко повірити у можливість повномасштабного міждержавного збройного конфлікту в центрі Європи у XXI ст. з використанням варварських методів сторічної давнини. Вона була прихована від усього світу під назвою «Спеціальні військові операції», кінцева мета якої досі залишається незрозумілою.

Держава агресор рф розпочала тотальну війну, жорстоку за своєю природою і несправедливу за своїми цілями, безпрецедентну за масштабами. Війна забирає життя українців, руйнує їх домівки, будівлі, все, що складало їх довоєнне щасливе життя. Багато жителів України втратили свої домівки. Вони були не просто зруйновані, вони були зруйновані без можливості відновлення. Були знищені господарські будівлі, автомобілі, присадибні ділянки тощо.

Жоден збройний конфлікт, на жаль, не буває без жертв, але масштаби та характер злочинів, скоєних проти мирного населення в Україні, шокують. Вже наявні на сьогодні свідчення скоєних злочинів, які можуть становити воєнні злочини та злочини проти людства, є настільки очевидними, що безпрецедентно об'єднали міжнародне співтовариство, принаймні в цьому – в бажанні допомогти Україні у розслідуванні цих злочинів та покаранні винних. На жаль, реалії збройних конфліктів у всьому світі свідчать про те, що мирне населення країни є тою самою категорією, яка найбільше потерпає від війни.

У відповідності до вимог статті 131 Кодексу цивільного захисту України, «Порядку обліку пожеж та їх наслідків», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.12.2003 № 2030 (далі – Порядок), «Порядку спільних дій Національної

поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами», затвердженого наказом МВС України від 24.07.2017 № 621, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14.08.2017 за № 998/30866 (далі – Порядок взаємодії) та наказу ДСНС від 16.08.2017 № 445 «Про забезпечення ведення обліку пожеж та їх наслідків» (в редакції наказу ДСНС від 07.02.2023 № 109) співробітниками органів ДСНС здійснюється облік пожеж, складання актів про пожежі та звітів про причини виникнення пожеж.

Після деокупації території спочатку Київської, а потім частини Харківської областей, з метою посилення інформаційно-роз'яснювальної роботи, проведення ідентифікації вибухонебезпечних предметів та взяття на облік пожеж зі складанням матеріалів за фактами їх виникнення, наказами ДСНС по Київській та Харківській областях було відряджено ряд співробітників з числа інспекторського складу інших підрозділів Головних управлінь до міст Буча, Ірпінь, Ізюм та Балаклія. За результатами проведеної роботи складено більше як 1500 матеріалів за фактами виникнення пожеж, а також виявлено вибухонебезпечні предмети за 368 адресами.

Аналогічна робота проводилась на деокупованих територіях Куп'янського, Харківського та Чугуївського районів, а також на території найбільш небезпечних районів м. Харкова (Київського та Салтівського), які постійно знаходились під обстрілом.

Оформлення матеріалів по пожежам здійснювалось групами фахівців по населеним пунктам, по-вулично та по-будинково. Інформація про пожежі уточнювалась у місцевих мешканців. Першочергово оформлялися матеріали по пожежах на гасіння яких залучалися пожежно-рятувальні підрозділи (оскільки по них була інформація).

До складу комісій, які приймали участь у складанні актів про пожежі, при умові відсутності власників об'єктів пожеж, входили співробітники органів ДСНС, Національної поліції та органів місцевого самоврядування, а також по можливості –

місцеві мешканці (сусіди власників об'єктів пожеж, очевидці подій).

Після звільнення окупованих територій, які в теперішній час становлять близько 20 % загальної території України й отримання об'єктивної можливості здійснити оформлення матеріалів по пожежах на деокупованих територіях виникало багато проблемних питань, які не дають змогу повно та якісно органам ДСНС здійснювати облік пожеж та їх наслідків:

- ДСНС не є органом дізнання (частина 3 статті 38 Кримінального процесуального кодексу України, далі – КПК України), а тому у її співробітників відсутні повноваження стосовно опитування свідків та інших осіб щодо виникнення пожежі;

- при відсутності на місці пожежі або поблизу нього людей, а також мобільного зв'язку, в деяких випадках, не можливо встановити адресу об'єкту пожежі. Також у зв'язку з відсутністю інтернету на цих територіях не можливо встановити GPS-координати об'єкту пожежі;

- відсутність на місці пожежі власників об'єкту пожежі, потерпілих або свідків події, не дає змогу узгодити з ними проведення огляду цих об'єктів (заборона передбачена статтею 30 Конституції України та статтею 233 КПК України) та встановити матеріальні збитки від неї (отримати від них довідки про нанесені збитки). Таким чином, можливо провести лише поверхневий огляд об'єкту пожежі, без доступу до нього, що не дає повної картини про його відповідні uszkodження;

- заборона внесення змін і доповнень до акту про пожежу (частина 1 статті 5 Порядку), при умові надання власником об'єкту пожежі (постраждалим), який був відсутній при його складанні, уточнених даних про знищене та пошкоджено майно;

- чинне законодавство дає змогу фіксувати лише uszkodження об'єкту пожежі, які пов'язані з горінням, а не руйнуваннями, що спричинені вибухом вибухонебезпечного предмета (без ознак пожежі);

- не завжди співробітники Національної поліції приймають участь в огляді місця пожежі, посилаючись на підлеглисть справ по подіям, причини яких пов'язані з проведенням воєнних (бойових) дій, слідчим органам СБУ;

- відсутність інформації у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно (або рухоме майно) про власників

об'єкту пожежі, право власності яких було оформлено до 2013 року (для внесення їх до акту про пожежу);

- неможливість безкоштовного використання співробітниками ДСНС відповідних державних реєстрів для встановлення власника об'єкту пожежі та занесення цих відомостей у відповідні матеріали про пожежу;

- оформлення первинних матеріалів по пожежам, причини яких пов'язані з проведенням воєнних (бойових) дій, здійснюється співробітниками ДСНС, а кримінальні провадження по цим подіям ведуться СБУ. У ДСНС відсутня можливість (на законодавчому рівні) здійснення обміну інформацією з СБУ щодо кількості пожеж та розпочатих за цими фактами кримінальних проваджень, необхідного для повного та якісного обліку пожеж та відсутній порядок спільних дій СБУ;

- не можливість здійснення співробітниками ДСНС якісного дослідження об'єкту пожежі, у зв'язку з відсутністю інформації від піротехнічних служб щодо безпечності проведення цих процесуальних дій та розмінування територій, що оглядається;

- при умові відсутності інформації про розмінування території, на якій розташований об'єкт пожежі, у співробітників ДСНС відсутня достатня кількість максимального бронезахисту відповідних частин тіла.

Тим не менш, попри війну, що триває, значна кількість громадян повертаються до своїх домівок у зонах бойових дій, на деокупованих територіях, територіях, які зазнали артилерійських і ракетних ударів. Люди починають відновлювати свої пошкоджені обстрілами будинки, не очікуючи оформлення компетентними органами протоколів огляду. Громадяни зазначають, що вони не мають часу і можливості чекати. Їм треба десь жити, спати, виховувати своїх дітей.

Враховуючи цей факт, постає нагальна необхідність внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України норм, які регламентують порядок організації та діяльності міжвідомчих слідчо-оперативних груп. Їх кількісний та персональний склад має визначатися в залежності від складності розслідування конкретного воєнного злочину проти мирного населення, обсягу доказової інформації тощо.

Також варто розробити низку методичних та практичних рекомендацій щодо розслідування кожного виду воєнного злочину проти мирного населення.

Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI.
2. Про затвердження Порядку обліку пожеж та їх наслідків : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2003 р. № 2030.
3. Про затвердження Порядку спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами : Наказ МВС України від 24.07.2017 р. № 621.